

A kurzus kódja: BBN-FIL-371 és FLN-225

A kurzus megnevezése: Etika (Ethics)

A kurzus előadója: Orthmayr Imre

A kurzus előfeltétele(i): Etika szeminárium (BBN-FIL-372, ill. FLN-226)

A jegyszerzés módja(i): kollokvium

Követelmények: a vizsgairodalomban megadott szövegek ismerete

A kurzus leírása, tematikája:

1. Normatív etika és metaetika megkülönböztetése

A metaetika három nagy irányzata: intuicionizmus (Moore, Prichard, Ross), emotivizmus (Stevenson), preskriptivizmus (Hare)

2. A normatív etika három alaptípusa:

a) következmény-etika (teleológiai etika): egy cselekedet következménye vagy célja tesz erkölcsileg helyessé vagy helytelenné

b) kötelesség-etika (deontológiai etika): egy cselekedet valamely inherens tulajdonsága, nevezetesen valamilyen előírásnak való megfelelése tesz erkölcsileg helyessé vagy helytelenné

c) erényetika: egy cselekedet a cselekvőnek a cselekvéshez vezető motívuma vagy jellemvonása tesz erkölcsileg helyessé vagy helytelenné

- Rawls: *Az igazságosság elmélete* (a megkülönböztetés körvonalai)

3. A következmény-etika két kulcskérdése: a) Mi az a jó, amit az erkölcsös cselekedetnek maximálisan elő kell idéznie? b) Kinek számára kell e jót maximálisan előidéznie?

a) Az értékelméleti kérdés: Mi a jó?

A metaetikában: Mi a "jó", mit jelent a jó fogalma?

- Moore: *Principia Ethica* (a "jó" definiálhatóságának problémája)

A normatív etikában: Mi "a jó", mi az, ami önmagában jó?

- Frankena: *Ethics*, 5. fej. (szisztematikus áttekintés)

- Platón: *Philébosz* (a hedonizmus kritikája)

b) Kinek a számára kell maximalizálni a jót?

A két szélső álláspont:

i) Etikai egoizmus: az egyénnek saját maga számára előidéznie a legtöbb jót

ii) Utilitarizmus: a legtöbb ember legnagyobb javát kell mindenkinek előidéznie

- Bentham: *Bevezetés az az erkölcsök és a törvényhozás alapelveibe*

- Mill: *A haszonelvűség*

4. Kötelesség-etika

- Szent Tamás: *Előadások a Tízparancsolatról*

- Kant: *Az erkölcsök metafizikájának alapvetése*

5. Erényetika

- Arisztotelész: *Nikomakhoszi etika*

- Rousseau: *Javított-e az erkölcsökön a tudományok és a művészetek újraéledése?*

- Anscombe: *Modern erkölcsfilozófia*

- MacIntyre: *Az erény nyomában*

6. Az etikával kapcsolatos motivációelméleti és ismeretelméleti álláspontok

a) Etikai intellektualizmus: az erkölcsileg helyes cselekedet az ész előírásait követi

- Sztobaios: *Zénón és a többi sztoikus tanítása a filozófia etikai részéről*

- Ágoston: *A szabad akaratról*

b) Etikai racionalizmus: az erkölcsi elvek az ész közvetlen belátása és dedukciói révén ismehetők meg

- Descartes: *Értekezés a módszerről; A filozófia alapelvei*

- Clarke: *Értekezés a természetes vallásról*

c) Etikai emotivizmus: a cselekedetek erkölcsi értékéről az általuk kiváltott helyeslő vagy elutasító érzések tájékoztatnak

- Shaftesbury: *Értekezés az erényről és az érdemről*
 - Hume: *Értekezés az emberi természetről*
- d) Etikai szkepticizmus: az erkölcsi elvek egyáltalán nem igazolhatóak, vagy pedig egészen másfélék az alapjaik, mint amire igazolási kísérleteik során hivatkoznak
- Mandeville: *A méhek meséje*
 - Nietzsche: *Az erkölcsök genealógiájához*

A kurzushoz tartozó kötelező irodalom:
Az Etika vizsgairodalomban megadott szövegek

A kurzushoz tartozó ajánlott irodalom:
Hársing László: *Az európai etikai gondolkodás*, Bíbor Kiadó, Miskolc 2001.
Robert L. Arrington: *Western Ethics. A Historical Introduction*, Blackwell Publishers, Oxford 1998.